ZfWT Vol 11, No. 3 (2019) 151-156

YARATICI DRAMA İLE MİTOLOJİ ÖĞRETİMİ
TEACHING MYTHOLOGY WITH CREATIVE DRAMA

Feyzullah Bilal EMEN[*]
Gıyasettin AYTAŞ[**]

Özet

Bu çalışma farklı yaş gruplarında ki çocuklara mitlerin yaratıcı drama ile öğretilmesi amacıyla yapılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin eğitimde kullanım yönteminin faydalarından dolayı mitolojinin bu yöntemle öğretilmesi düşünülmüştür. Eğitimde en etkili yöntemlerden biri olan yaratıcı dramanın mitolojik efsane ve destanların anlatımında faydalı olacağı görüşüyle bu çalışma yapılmıştır. Bu makalede Türk Mitolojisine ait destan ve efsaneler çocukların anlayabileceği şekilde verilmiştir. Bu destan ve efsanelerin, yaratıcı dramanın hikaye temelli drama yöntemi ile öğrencilere uygulanılması planlanmıştır. Türk tarihi için önem arz eden destanların yaratıcı drama ile çocukların zihinlerinde yer etmesi amaçlanmıştır. Türk mitolojisi literatür taraması yapılarak; İslamiyet Öncesi Dönem, Tanzimat Dönemi, Meşrutiyet Dönemi ve Cumhuriyet dönemi olmak üzere dört bölümde incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma modeli kullanılarak yapılmıştır. Türk mitolojisini çocuklara öğretebilmenin en etkili yolunun yaratıcı drama olduğu düşünülerek yaptığımız bu çalışmada aşamalar şeklinde içinde mitlerin geçtiği efsaneler ve destanları çocuklara öğretmenin uygulama şekli verilmiştir. Bu uygulama yöntemi ile Türk mitolojisi adına büyük öneme sahip olan destanlar ve efsaneler çocuklara en etkili şekilde öğretilecektir. Çalışmada Yaratıcı drama aracılığıyla Mitoloji öğretiminin çocuklar üzerinde faydalı olacağı ve aktif öğrenmeden dolayı kalıcı olacağı sonucuna varılmıştır. Bu şekilde çocuklar ezberci eğitim yönteminden uzaklaştırılarak, eğlenceli bir şekilde öğrenerek daha da başarılı olacaklardır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Mitoloji, Efsane, Destan, Türk Mitolojisi

Abstract

This work aims to teach myths through creative drama to children of different age groups. Because of the benefits of using creative drama method in education, it is thought to teach mythology with this method. This study was conducted with the view that creative drama, which is one of the most effective

[*] Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ankara / TÜRKİYE bilal.emen06@gmail.com
[**] Prof. Dr, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi ABD Ankara / TÜRKİYE *giyaytas@gazi.edu.tr*

methods in education, will be useful in the expression of mythological legends and epics. In the article, epics and legends of Turkish Mythology are given in a way that are understandable for children. It is planned to apply these epics and legends to the students with creative drama based on story-based drama method. It is aimed to place the epics which are important for Turkish history in the minds of children through creative drama. By reviewing Turkish mythology literature; Pre-Islamic Period, Tanzimat Period, Constitutional Period and Republican period are examined in four chapters. The study was conducted using a qualitative research model. In this study, which is prepared by thinking that the most effective way of teaching Turkish mythology to children is creative drama, legends and epics, in which myths are mentioned, are given practical ways in stages to teach children. With this application method, epics and legends which are of great importance for Turkish mythology will be taught to children in the most effective way. As a result of the study, it was concluded that the teaching of Mythology through creative drama will be beneficial for children and will be permanent because of active learning. In this way, children will be more successful by getting away from rote education and learning in a fun way.

Keywords: Creative Drama, Mythology, Legend, Epic, Turkish Mythology

Giriş

Eğitimde dramatizasyon, rol oynama, dramatize etme, eğitimde diama, gelişimsel diama, tiyatro eğitbilimi, pedagojik oyun ve sonunda bugünkü yaygın kullanımı ile "Yaratıcı Drama"; kimi zaman yöntem, kimi zaman alan ve kimi zaman da disiplin olarak anılan bir kavramdır (Üstündağ, 1998, s. 31).

Günümüz eğitim sistemi, yapıcı, yaratıcı, yeniliklere açık, kendini ifade edebilen, analiz ve sentez yeteneğine sahip bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu noktada önemli olan kavramlardan biride dramadır. Fakat günümüzde ki yaratıcı dramada teknik olarak yer alan bazı kavramların gelişimleri ile çağdaş anlamdaki gelişimini bir tutmamak gerekir (Yaşar ve Aral, 2011, s. 74).

Drama sözcüğü Türkçe sözlükte "*Tiyatro yazını, oyun yazma sanatı, oyun biçiminde oyun, yapıt*" şeklinde tanımlanmıştır (Püsküllüoğlu, 2004: 63). Komedi, trajedi ve dram şeklindeki tiyatro türlerinden biri olan drama, bir anlam kayması sonucu Türk halk dilinde acıklı oyun anlamını kazanmıştır. Trajedi ve komedi gibi unsurların bir arada bulunduğu bir tür olan drama, eğitim ve sanat alanlarında eğitici/yaratıcı drama yöntemi olarak kullanılmaktadır.

Adıgüzel (2015) dramayı, "*İçinde eylem olan, bir veya birden fazla insanın birbirleri ile doğa ile veya başka nesneler ile etkileşerek yaşadıkları içsel ve dışsal devinimler ve onların yaşam durumlarını geniş ölçüde içeren etkinlikler*" şeklinde tanımlamıştır (s. 1).

Birçok tanımı yapılmasına rağmen, genellikle kullanılan tanımlamasında tiyatro, rol oynama, doğaçlama veya dramanın tekniklerinden faydalanılarak bir grup çalışmasıyla beraber, kişilerin bir fikir, olay, yaşantı, eğitim ünitesi, çoğu zamanda soyut bir kavram veya davranışı canlandırmasıdır (Akoğuz, 2002, s. 57). Aynı zamanda eski bilişsel örüntülerin tekrardan düzenlenmesi amacıyla yaratıcı drama yöntemi kullanılarak mitoloji öğretimi amaçlanmıştır. Bu kapsamda mitlerin edebiyatla ve tiyatro ile olan bağlantıları incelenmiştir.

Mitoloji ile tiyatro arasındaki etkileşim, fiziksel bir kaynaşmanın ve mitolojinin tiyatroya elverişli olmasının ötesinde bir derinliğe sahiptir. Mit yolculuğu ile tiyatro, ruhsal bölünmüşlüğün ifadesi olma noktasında kesişir:

> *Bizim yaptığımız ve bizden önceki gizli tarihi ya da türlerin ortaya çıkışını bulmuş olanların yaptıkları mit yolculuklarında tiyatroya benzeyen unsur, bu yolculuğun kendinde taşıdığı şey yani ikiye bölme gücüdür. Biz bir ölçüde acısı ve istekleri içine hapsolmuş bir bedeniz ve durmadan bu acıya, bu isteklere çarpar dururuz. Bir ölçüde de evrenin geniş soluğunun bir göstergesiyiz. Kendimizde, bizi dünyaya getirenlerin düşlerini ve yapıtlarını taşırız. Hamile bir kadın gibi, biz de dünyaya getireceklerimizin düşleri ve yapıtlarıyla ağırlaşmışızdır. Bize, geçmişle geleceğin bilgi adı verilebilecek bu gizli anlaşmasının yolunu mitler gösterir. (Mettra, 2000, s. 789).*

Mitoloji, bütün edebiyatlar gibi Türk edebiyatının da beslendiği ana damarlardan biridir. İslamiyet'ten önce Gök Tanrı dini, Budizm gibi çeşitli inanç bileşkelerine ve ayrı bir kanal oluşturan Şamanizm'e bağlı olarak şekillenen mitoloji, İslamiyet'ten sonra büyük oranda Doğu/İran mitolojisine yönelmiş, eski Türk destanları ve efsaneleri de İslami şekle bürünerek varlığını sürdürmüştür. (Küçük, 2016, s. 44).

Edebi türler içinde mitolojik kökenli efsaneler önemli bir yere sahip olmuştur. Tüm mitlerin ortak özelliği o topluma ait olan ortak değer ve deneyimlerin bir şekilde anlam bulmasıdır. Yalnızca belli bir topluma ait olmaması, efsanede yer alan birçok motifin başka kültürlere ait ortak içerikler barındırması bu tür efsanelerin anlamını ve önemini daha da artırmaktadır (Nar, 2014, s. 68).

Bu önemi çocuklara aşılamak adına onların ilgisini çekecek ve yaratıcılıklarını kullanarak canlandırmaları büyük önem taşımaktadır. Bütün bu bilgilerin yaratıcı drama üzerinden verilmesi çocuğun anlamasında daha etkili olacaktır.

Genellikle okullarda birbirinden bağımsız olarak izole müfredat konularına sahip dersler anlatım yöntemine dayalı olarak işlenmeye eğilimlidir. Birçok dersin uygulaması için son derece uygun konu başlıkları

bulunmaktadır. Her ne kadar drama MEB tarafından okullara seçmeli ders olarak konulup, ders işlemeye dair bir farkındalık oluşturulsa da, mitoloji çoğunlukla bu konuların dışında tutulmaya devam etmektedir. Özellikle tarih bilgisini kuru bir savaşlar ve antlaşmalar manzumesinden çıkartıp, yaşayan, üzerinde bulunduğumuz kültürlerin bir mayası olarak gördüğümüzde, yani tarihi uygarlıklar tarihi ve ilgili kurumlar başlığı altında incelemeye başladığımızda, mitolojiden yararlanmak son derece faydalı olmaktadır. Bu kapsamda içerinde Türk mitoslarının geçtiği destanlar, efsaneler ve hikâyeler uygun dersin başlığı altında öğretmen tarafından yaratıcı drama tekniği ile öğrenciye verilecektir (Korad Birkiye, t.y., s. 2).

Bu teknikle; Oğuz Kağan Destanı, Ergenekon Destanı, Bozkurt Destanı, Alp Er Tunga, Şu Destanı, Türeyiş Destanı, Göç Destanı, Tufan Efsanesi, Karaoğlan Efsanesi ve Köroğlu Efsanesi öğrencilere uygulatılacaktır.

1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada; mitolojik eserleri yaratıcı drama yoluyla anlatmak amaçlanmıştır. Teknolojik bir nesilde efsanelerden uzak kalmış çocukların hafızalarına yaratıcı drama aracılığıyla mitolojik eserler kazınmak amaçlanmaktadır.

2. Araştırmanın Önemi

Yaratıcı drama; gerek öğrenci katılımına önem vermesi, gerekse öğrencilerin kendi yaşantıları ve bilgi örüntülerinden yola çıkarak yaratıcılıklarını ortaya koyarak yeni bilgiler üretmelerine olanak tanıması nedeniyle etkili bir yöntemdir. Bu yöntem, özellikle bireyin tarihimize ait hikaye ve efsaneleri anlamlandırması açısından etkili bir öğrenme ortamı oluşturabilmektedir. Bu yöntemlerden ötürü bu çalışma yaratıcı drama yöntemiyle öğretilecek mitolojik eserler açısından önem taşımaktadır.

3. Yöntem

İçerisinde mitolojik unsurların geçtiği destanlar ve efsaneler sınıf ortamında öğrencilere yaratıcı dramanın tekniklerinden biri olan hikaye temelli drama tekniğiyle verilecektir. Hikâye temelli drama (hikâye draması) çalışmaları hikâyeyi temel alan doğaçlamalar ile dramatizasyon (bir hikâyeyi sahnelemeyi içeren) çalışmalarından oluşmaktadır. Hikâye temelli drama, önceden belirlenmiş hikâyelerden yola çıkarak yapılan canlandırmaları ifade etmektedir. Hikâye temelli drama, çocukların hikâyeyi keşfetmesi için yeni bir yoldur ve çocuklar mevcut olan bir hikâyenin parçası olmaktan çok hoşlanırlar. Bu teknikle mitolojik hikâyelerin parçası olan çocuklar geniş ve büyüleyici bir dünyaya giriş fırsatı yakalamaktadır. Aynı zamanda çocukların hikâye temelli drama tekniğiyle bulundukları yer ve zamandan farklı, başka dünyalara götürmek amaçlanmakta ve hikâyeler hakkında konuşmaları,

tartışmaları ve hayal güçlerini kullanmaları için uygun fırsatlar sağlanmaktadır. Çocuklar yaratıcı drama sürecinde oynadıkları roller aracılığıyla bilişsel ve duyuşsal anlamda dâhil oldukları hikâyeyi yaşarken etkin katılımcılardır. Aynı zamanda karşılıklı etkileşim içinde ve ortaklaşa olarak hikâye yazan ve hikâye anlatan kişilerdir (Eti ve Arnas, 2016, s. 18).

Hikaye temelli yaratıcı drama tekniği uygulanmadan önce uygulama yapılacak ortam canlandırmaya uygun olarak düzenlenir. Önceden belirlediğimiz on tane mitolojik destan ve efsaneden biri seçilir ve metin çoğaltılır. Görev alacak öğrenciler belirlenir ve çoğaltılan metinler bu öğrencileri dağıtılır. Görev alan öğrencilere canlandıracakları karakterler hakkında bilgiler verilir. Prova ve hazırlık için öğrencileri belli bir süre verilir, bu sürede metinleri okuyup anlamaları sağlanır. Önce sessiz şekilde okunan metinler daha sonra sesli bir şekilde tekrar okunur. Daha sonra canlandırma aşamasına geçilir. Canlandırma aşamasının ardından canlandırma yapan öğrencilerin oyun hakkındaki yorumları dinlenir. Sonrasında ise izleyici öğrencilerin oyundan nasıl sonuçlar çıkardıkları öğrenilir (Kurudayıoğlu ve Özdem, 2015, s. 35). Vermiş olduğumuz on tane destan ve efsane için aynı yöntem kullanılarak öğrencilerin aktif rol almaları sağlanır ve canlandırılan bu mitolojik içerikli hikayelerin akıllarında kalması sağlanır.

Sonuç

Türk kültüründe tarih öncesinde sayısız mitolojik unsur varlığını sürdürmüştür. Fakat bu mitolojik öğelerin varlığının tarihin tozlu raflarında kalmış olduğu da aşikardır. Aytaş ve Uysal'ın 2016'da yapmış olduğu dokuz ana temadan oluşan bir çalışmada da "Tarihi Kişilik ve Mitler" temasının en az tercih edilen tema olduğu ortaya çıkmıştır. Bilinmelidir ki bir toplumun sanatı incelediğinde aslında o toplum genel çerçevede incelenmiş olmaktadır. Ulu Önder Atatürk'ün şu sözleri bu konunun önemini vurgulamaktadır: "Sanatsız kalan bir ulusun hayat damarlarından biri kopmuş demektir" ve yine Atatürk'ün dediği gibi: "Yüksek bir insan toplumu olan Türk ulusunun tarihi bir özelliği de sanatı sevmek ve onda yükselmektir." Mustafa Kemal Atatürk'ün bu sözlerinden yola çıkarak tarihi ve mitleri çocuklara en etkili şekilde vermek amaçlanmıştır. Fakat eğitim öğretimde yöntem ve tekniklerin uygulanmasıyla alakalı bir takım sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Bu sıkıntıları ortadan kaldırmak için anlatıma uygun en etkili tekniğin uygulanması gerekmektedir. Bu anlamda son zamanlarda mitoloji ve dramanın dersler ve programlar arası bir proje olarak anlatılması çalışmaları yürütülmektedir. Bu kapsamda, bu öğeleri tekrar gün yüzüne çıkarmak adına eğitimin farklı aşamalarında varlığını devam ettirmesi için yaptığımız bu çalışmada Türk mitolojisinde önemli yere sahip olan unsurların bir kısmı derlenmiştir. Bu mitolojik unsurlar çocuklara eğitimde etkili anlatım yöntemlerinden olan yaratıcı drama ile verilmiştir.

Yaratıcı dramanın aşamalarından biri olan hikâye temelli drama tekniğiyle anlatımı sağlanmıştır. Bu teknik çocukların sözel dil gelişimini desteklediği için mitolojik hikâyelerde geçen bazı kelimelerin telaffuzunu kolaylaştıracağı sonucuna varılmıştır. Bilgilerin birinci elden öğrenilmesini sağlayan en etkin yöntem olan yaratıcı dramada, çocuğun canlandırdığı oyun sayesinde pasif durumdan aktif durama geçmesi ve düşüncelerini özgürce ifade etmesi sağlanmıştır. Çocuklar gözlem yaparak, keşfederek ezberci ve dayatmacı öğretim yöntemlerinden kurtarılmıştır. Pasif durumdan kurtularak aktif durumda, canlandırma ve oyunla kendini rahat ifade eden çocukların bu yöntemle öğrenmeleri daha hızlı gelişmekte ve verimlilik daha yüksek olmaktadır.

Kaynaklar

Adıgüzel, Ö. (2015). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Akoğuz, M. (2002). *İletişim becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı dramanın etkisi.* (Yüksek lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Aytaş, G. & Uysal, B. (2016). Tiyatro ve Drama Uygulamaları Dersi Kapsamında Sergilenen Oyunlara Dair Tematik Bir Değerlendirme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 4*(4), 530-544.

Eti, İ. & Arnas, Y. (2016). Hikâye temelli yaratıcı drama etkinliklerinin dört yaş grubu çocukların ifade edici dil gelişimine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi, 11*(1): 17-32.

Korad Birkiye, S. (t.y.). Mit ve yaratıcı drama eğitimi. https://www.academia.edu.tr sayfasından erişilmiştir.

Kurudayıoğlu, M. & Özdem, A. (2015). Türkçe öğretiminde drama. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3*(4), 26-40.

Küçük, S. (2016). M*odern Türk tiyatrosunda mitoloji.* (Doktora Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Mettra, C. (2000). "Mit İhtiyacı. Çağdaş İnsan. Bir Tanıklık", *Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü* (5. Cilt). Ankara: Dost Kitabevi.

Nar, M. Ş. (2014). Günümüz Toplumunda Mitler: Anadolu Halk Efsaneleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme. https://dergipark.org.tr/download/article-file/255508 sayfasından erişilmiştir.

Püsküllüoğlu, A. (2004) *Türkçe Sözlük*. 5. Basım, İstanbul, Doğan Kitapçılık.

Üstündağ, T. (1998). Yaratıcı drama eğitim programının öğeleri. *Eğitim ve Bilim, 22*(107), 28-35.

Yaşar, M. C., & Aral, N. (2011). Türkiye'de okul öncesinde drama alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *11*(22), 70–90.

Copyright of Journal of World of Turks / Zeitschrift für die Welt der Türken is the property of AYMAN Verlag - und Media-Service and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.